

REFERAT |KRS| Formannskapet (2011-2015) d. 09-04-2014

Møtedato Onsdag d. 09. april 2014 kl. 16:00

Møtested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Godkjenning av protokoll fra formannskapetets møte 19.03.14.....	3
Høring – forslag til nytt kapittel 15 i avfallsforskriften.....	5
Kommunedelplan for sykkelekspressvei. Oppstart av planarbeid og høring av planprogram.....	17

Sak 35/14: Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 19.03.14

Vedlegg

Protokoll Formannskapet 19.03.2014

Dato 25. mars 2014
Saksnr.: 201400008-30
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
09.04.2014

Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 19.03.14

Forslag til vedtak

[Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 19.03.14.](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Vedlegg:
Protokoll fra formannskapets møte 19.03.14

Sak 36/14: Høring – forslag til nytt kapittel 15 i avfallsforskriften

Vedlegg

Vedlegg 1 Forslag til nytt kapittel 15 i avfallsforskriften på høring.pdf

Vedlegg 2 Finansiering av kommunale avfallsselskap - forskrift på høring. Lynx Hanne S. Torkelsen.pdf

Vedlegg 3 Vedrørende forslag til ny selvkostveileder for lovpålagt renovasjon. Ove Knudsen BiR AS.pdf

Dato 2. april 2014
Saksnr.: 201403258-1
Saksbehandler Øyvind Stenvik Andersen

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
09.04.2014

Høring – forslag til nytt kapittel 15 i avfallsforskriften

Sammendrag

Miljødirektoratet har fremmet et forslag til nytt kapittel 15 i avfallsforskriften om fastsettelse av avfallsgebyr for kommunenes håndtering av husholdningsavfall. Saken har sin bakgrunn i en klagesak reist av Norsk Industri og en avgjørelse fra ESA knyttet til statsstøttereguleringen. Forslaget til ny forskrift ble lagt ut på høring 31. januar 2014 med høringsfrist 22. april 2014. Høringsbrev, forslag til forskriftsendring, konsekvensanalyse og foreløpig forslag til veileder ligger på Miljødirektoratets hjemmeside¹.

Dersom forslag til ny forskrift blir vedtatt i eksisterende forslagsform vil det få dramatiske økonomiske konsekvenser for Returkraft, dets eiere, derav Avfall Sør (som eier 49,9 %) og bakenforliggende eierkommuner. Kristiansand kommune eier 73,3 % av Avfall Sør og har stilt kommunal lånegaranti til Returkraft på 753,3 mill kr.

I det forslaget som nå er sendt på høring er det særlig lovfesting av bruk av kalkulatorisk rente og regelverk for fordeling av faste kostnader når kommunale anlegg både behandler husholdnings- og næringsavfall som skaper problemer. Forskriftsforslaget innebærer på disse områdene et brudd både med dagens praksis i bransjen og med klare anbefalinger fra miljømyndighetene. Utbyggingen av Returkraft i Kristiansand skjedde som en følge av sterke statlige føringer mot kommunene knyttet til forbud mot deponering av nedbrytbart avfall og utbygging av fjernvarme.

Forslagene til nytt selvkostregelverk kan føre til at avfallsløsninger som er etablert i Kristiansandsregionen i de siste 20 årene settes i fare. Etablerte kildesorterings- og gjenvinningsordninger kan bli avvirket for å unngå at underskudd i Returkraft må dekkes over kommunale budsjetter, jfr. konsekvensanalysen fra Miljødirektoratet som har beregnet at forslaget kan gi et samlet underskudd for berørte kommuner i Norge på 160-190 mill kr/år.

Det er særlig større nye kommunalt eide behandlingsanlegg som Returkraft som vil bli rammet av de nye forskriftene. I tillegg til forbrenningsanlegg vil det kunne bli vesentlige

¹ <http://www.miljodirektoratet.no/no/Horinger/Forslag-til-nytt-kapittel-15-i-avfallsforskriften-om-fastsettelse-av-avfallsgebyr-for-kommunenes-handtering-av-husholdningsavfall-20133975/>

problemer også for både eksisterende og eventuelle nye biogassanlegg og sentralsorteringsanlegg.

Forskriftens §15-3 andre og tredje ledd:

«Avfallsgebyret fastsettes slik at det svarer til den totale kostnadsøkningen kommunen påføres ved lovpålagt håndtering av husholdningsavfall. Det skal sikres full kostnadsdekning. Kommunen skal ikke ha fortjeneste på slik avfallshåndtering. Kun kostnader og inntekter knyttet til lovpålagt håndtering av husholdningsavfall skal inngå i beregningen av avfallsgebyret.

Ved beregning av kapitalkostnad skal kalkylerente legges til grunn. Som kalkylerente benyttes 5-årig swap-rente, med et tillegg på ½ prosentpoeng.»

Konsekvensen av bestemmelsene som nå foreslås vil, med dagens rentenivå (5 års swap-renten er nå ca. 2,5 %²) gi Returkraft et underskudd knyttet til renteutgifter i selvkostregnskapet på rundt 1 % eller rundt 16 mill kr/år i gjennomsnitt de neste 5 årene. Grunnen til dette er at Returkraft for å redusere risiko i sin finansforvaltning valgte å binde rentene på en del av lånene som totalt utgjør over 1,4 milliarder kr. I løpet av en 10 års periode kan derfor forslaget bare på renteområdet gi behov for tilførsel av ny egenkapital i størrelsesorden opp mot 100 mill kr. Dette kan i følge høringsforslaget fra Miljødirektoratet dekkes ved tilførsel av ny egenkapital fra eierne. Alternativet er konkurs. Økende markedsrente vil redusere problemet, men pr i dag er situasjonen at forventningen om renteøkning ser ut til å bli skjøvet stadig lenger frem i tid. Med 49,9 % eierandel vil i utgangspunktet halvparten av dette måtte dekkes av Avfall Sør og igjen via kapitaltilførsel fra eierkommunene. Det stilles også spørsmålsteget ved om kapitaltilførsel faktisk kan sees på som konkurransevridende statsstøtte i forhold til EU-retten, og dermed er ulovlig.

Forskriftens §15-4 separat regnskap og kostnadsfordeling:

«Alle kostnader knyttet til lovpålagt håndtering av husholdningsavfall skal dekkes over avfallsgebyret. Dersom kommunen også håndterer næringsavfall, skal de kostnadene som er felles for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall og håndtering av næringsavfall fordeles forholdsmessig.

Dersom det for anlegg som er planlagt og bygget for behandling av husholdningsavfall kan dokumenteres at plikten til å håndtere dette avfallet medfører en økonomisk ulempe som følge av planlagt restkapasitet, kan dokumenterte merkostnader knyttet til den planlagte restkapasitet dekkes over avfallsgebyret. Et anlegg anses å være planlagt og bygget for behandling av husholdningsavfall når minst halvparten av kapasiteten benyttes til husholdningsavfall, og denne andelen er gradvis økende. Planlagt restkapasitet regnes som kapasitet som skal benyttes til fremtidig husholdningsavfall.»

Pr i dag har bl. a. Returkraft lagt til grunn at næringsavfall kan prises i forhold til gjeldende markedspris. Markedsprisen bestemmes av spotpriser i det svenske markedet og det er en rekke aktører som trader norsk avfall til eksport. Spotprisene ved levering til svenske forbrenningsanlegg er til dels betydelig lavere enn fullfordelt selvkost (gjennomsnittskostnad) for disse anleggene. Dette gjelder både for kommunalt og private anlegg i Sverige. Dersom det som følge av nytt norsk selvkostregelverk ikke lenger aksepteres at Returkraft dekker

---

² <http://kbn.solutions.six.se/kommunalbanken/site/overview.page>

differansen mellom fullfordelt selvkost og pris i næringsavfallsmarkedet over gebyrene for husholdningsavfall, vil dette utløse en svært alvorlig situasjon for selskapet.

Et alternativ med konkurs anses utelukket sett i forhold til kommunale lånegarantier. For å dekke et slikt underskudd, vil eierne med dagens markedspris for næringsavfall, rentebetingelser og andel næringsavfall levert til forbrenningsanlegget, hvert år måtte tilføre Returkraft i størrelsesorden opp mot 20-25 mill kr/år i ny egenkapital. Dette kommer i tillegg til dekning av finanskostnader ut over kalkulatorisk rente som foran er anslått til 16 mill kr/år de neste 5 årene.

Alternativt må Returkrafts eierselskaper gjøre vesentlige endringer i etablerte sorterings- og gjenvinningsordninger, øke mengde husholdningsavfall til forbrenning og stanse mottak av næringsavfall med lavere pris enn fullfordelt selvkost. Anlegget vil da i all hovedsak behandle husholdningsavfall fra eierselskapene, med redusert kapasitetsutnyttelse og reduserte inntekter fra salg av fjernvarme og elektrisitet. Deler av behovet på fjernvarmesiden må dekkes av andre energikilder som olje og elektrisitet. Konsekvensen av dette vil også bli økte avfallsgebyrer for husholdningene og sterkt redusert materialgjenvinning.

På bakgrunn av ovennevnte forhold anbefaler Rådmannen at høringsuttalelse sendes inn med følgende hovedpunkter:

Forslag til vedtak

1. Formannskapet tar saken til orientering og ber Rådmannen om å oversende høringsuttalelse i tråd med følgende hovedpunkter:
  - a. Reelle finanskostnader må fortsatt kunne benyttes for beregning av renovasjonsgebyr
  - b. Kalkulatoriske renter kan benyttes av de kommuner og selskaper som finner det mest hensiktsmessig i forhold til egne finansieringsløsninger
  - c. Kalkulatoriske renter benyttes til å beregne avkastning på den egenkapital kommunene har stilt til disposisjon for tjenesteområdet
  - d. Dersom en investering er gjort for lovpålagt tjeneste så kan restkapasitet selges i markedet til markedspris

Tor Sommerseth
Rådmann

Terje Fjellvang
Økonomidirektør

Vedlegg:

- Vedlegg 1 – Forslag til nytt kapittel 15 i avfallsforskriften på høring.
- Vedlegg 2 – Finansiering av kommunale avfallsselskap – forskrift på høring. Lynx advokatfirma DA v/ advokat Hanne S. Torkelsen.
- Vedlegg 3 – Vedrørende forslag til ny selvkostveileder for lovpålagt renovasjon. Ove Knudsen BIR AS (Bergensområdets Interkommunale Renovasjonsselskap AS).

Bakgrunn

Miljødirektoratet har fremmet et forslag til nytt kapittel 15 i avfallsforskriften om fastsettelse av avfallsgebyr for kommunenes håndtering av husholdningsavfall. Forslaget ble lagt ut på høring 31. januar 2014 og ligger ute på høring med høringsfrist 22. april 2014. Høringsbrev, forslag til forskriftsendring, konsekvensanalyse og foreløpig forslag til veileder ligger på Miljødirektoratets hjemmeside³.

Nytt forslag til kapittel 15 i avfallsforskriften skal sikre at avfallsgebyret fastsettes i tråd med selvkostprinsippet i forurensningsloven § 34. I henhold til forurensningsloven § 34 skal kommunens kostnader knyttet til håndtering av husholdningsavfall innen egen kommune dekkes fullt ut gjennom avfallsgebyret. Formålet med regelverket er at forurenser skal betale hva det koster å håndtere avfallet. Avfallsgebyret må heller ikke overstige kommunenes kostnader tilknyttet håndtering av husholdningsavfallet. Regelverket er dermed tydelig på at kostnader knyttet til annen avfallshåndtering enn husholdningsavfall innenfor egen kommune, ikke kan kreves dekket over gebyret for husholdningsavfall.

Miljødirektoratet sier at formålet med det nye kapittelet i avfallsforskriften er å sikre at avfallsgebyr for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall fastsettes i tråd med forurensningsloven, og å hindre ulovlig krysssubsidiering mellom kommunens lovpålagte håndtering av husholdningsavfall og håndtering av næringsavfall. I forslag til forskriftstekst fremkommer krav om at kommunen holder finansiering av håndteringen av husholdningsavfall gjennom avfallsgebyr adskilt fra håndtering av næringsavfall.

Dersom forslag til ny forskrift blir vedtatt i eksisterende forslagsform vil det få dramatiske økonomiske konsekvenser for Returkraft, dets eiere, derav Avfall Sør (som eier 49,9 %) og bakenforliggende eierkommuner. Kristiansand kommune eier 73,3 % av Avfall Sør og har stilt kommunal lånegaranti til Returkraft på 753,3 mill kr. Øvrige kommunale garantistillelser til Returkraft er gitt av kommunene Vennesla med 86,3 mill kr, Søgne med 64,9 mill kr, Songdalen med 39,2 mill kr og Arendal med 486,2 mill kr, totalt 1,430 milliarder kroner. Utbyggingen av Returkraft i Kristiansand skjedde som en følge av sterke statlige føringer mot kommunene knyttet til forbud mot deponering av nedbrytbart avfall og utbygging av fjernvarme.

Både Avfall Sør og Returkraft vil avgi egne høringsuttalelser innen høringsfristen. Med bakgrunn i de alvorlige konsekvenser og økonomiske ulemper forslaget til forskriftsendring innebærer for Returkraft, Avfall Sør og Kristiansand kommune ønsker Rådmannen at kommunen avgir en egen høringsuttale. Rådmannen har hatt dialog med, og fått foreløpige innspill fra Avfall Sør, og ønsker at disse synspunktene forankres politisk, og som videre kan være med å støtte opp under høringsuttalelsene til Avfall Sør og Returkraft.

Forslag om endring i avfallsforskriften

Forslaget til endring av avfallsforskriften er en følge av norske myndigheters plikt til å følge opp EFTAs overvåkingorgan (ESA) sin avgjørelse i klagesak fra Norsk Industri om finansiering av kommunale avfallsaktører. Avgjørelsen retter seg mot finansieringen av det kommunale system for innsamling av avfall, men har også betydning for fastsettelse av gebyrer for avfallsbehandling.

---

³ <http://www.miljodirektoratet.no/no/Horinger/Forslag-til-nytt-kapittel-15-i-avfallsforskriften-om-fastsettelse-av-avfallsgebyr-for-kommunenes-handtering-av-husholdningsavfall-20133975/>

Fordi eksisterende selvkostretningslinjer ikke er lovfestet, og derved ikke rettslig bindende, viser ESA til at dette muliggjør ulovlig kryss-subsidiering og ulovlig støtte. ESA har foreslått flere tiltak som norske myndigheter har akseptert å gjennomføre gjennom forskrifts- endringer. Ett av tiltakene er at norske myndigheter utarbeider rettslig bindende bestemmelser for kommunale avfallsinnsamlere som samtidig utfører økonomisk (næringsavfall) og ikke-økonomisk aktivitet (selvkost / husholdningsavfall). Bestemmelsene skal inneholde krav om å føre separate regnskap for økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet og skatteplikt for den økonomiske delen av aktiviteten skal lovfestes (gjelder fra 1. januar 2014). Det skal også sikres at faste kostnader fordeles på en akseptabel måte mellom økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet.

Konsekvenser og aktuelle problemstillinger i forbindelse med forskriftsforslaget

I det forslaget som nå er sendt på høring er det særlig lovfesting av bruk av kalkulatorisk rente og regelverk for fordeling av faste kostnader når kommunale anlegg både behandler husholdnings- og næringsavfall som skaper problemer. Forskriftsforslaget innebærer på disse områdene et brudd både med dagens praksis i bransjen og med klare anbefalinger fra miljømyndighetene.

Miljødirektoratet (Klif) har så sent som i 2012 bekreftet overfor Returkraft at forurensingslovens § 34 gir grunnlag for å benytte faktiske finanskostnader og at kommunene har anledning til å dekke faste utgifter knyttet til reservekapasitet for videre vekst i avfallsmengde over gebyret. Forskriftsforslaget innebærer en vesentlig endring i forhold til dette, og det er særlig nyere forbrenningsanlegg, biogassanlegg og sentralsorteringsanlegg med store kapitalkostnader som rammes.

Det er også et problem at forskriften på avgjørende punkter er uklar med usikkerhet knyttet til tolking og videre praksis. Særlig gjelder dette spørsmålet om fordeling av faste kostnader når kommunale anlegg dimensjoneres for videre vekst i mengde husholdningsavfall og når ekstra kapasitet benyttes til næringsavfall. Men det er også uklarheter knyttet til § 15-5 om tilbakeføring av kostnader som ikke er ført mot den konkurranseutsatte avfallshåndteringen, der det bør komme klarere frem om denne bestemmelsen kan tenkes å få tilbakevirkende kraft.

Konsekvensanalysen av forslaget til nytt regelverk er etter den kommunale avfallsbransjens oppfatning svært mangelfull og mangler forankring i den virkelighet og markedsmessige situasjon kommuner og kommunalt eide aktører på avfallsområdet står i. Analysen gir et for enkelt bilde både av markedet og konsekvensene av foreslått regelverk. Avfall Norge har tatt initiativ til at det utarbeides et notat med en faglig kommentar til samfunnsøkonomiske forhold som er omtalt i konsekvensanalysen som vil være klart før høringsfristen utgår.

Dagens organisering av avfallsområdet er et resultat av en langvarig utvikling de siste 20-30 år, men overgang fra deponering til kildesortering og gjenvinning, med profesjonalisering av avfallsbransjen gjennom interkommunalt samarbeid og selskapsorganisering, med lovendringer som ført til at næringsavfall fra 2005 ble konkurranseutsatt. I hele denne utviklingen har miljømyndighetene vært avhengig av og har spilt på samarbeidet med kommuner og kommunalt eide selskaper. Kommunene i Kristiansandsregionen har vært tidlig ute i disse omstillingsprosessene, med bygging av komposteringsanlegget på Støleheia, etablering av gjenvinningsstasjoner, differensierte gebyrer gjennom "Smart Sortert" og ikke minst bygging av et regionalt energiutnyttelsesanlegg for restavfall fra Agder (Returkraft) som drivkraften bak fjernvarmesystemet i Kristiansand. Gjennom de tiltak som er

igangsatt har kommunene bidratt til gode og fremtidsrettede løsninger både på miljø-, ressurs- og energisiden.

Forslagene til nytt selvkostregelverk kan føre til at avfallsløsninger som er etablert i Kristiansandsregionen i de siste 20 årene settes i fare. Etablerte kildesorterings- og gjenvinningsordninger kan bli avvirket for å unngå at underskudd i Returkraft må dekkes over kommunale budsjetter, jfr. konsekvensanalysen fra Miljødirektoratet som har beregnet at forslaget kan gi et samlet underskudd for berørte kommune-Norge på 160-190 mill kr/år⁴:

«Reduksjonen i kommunale budsjetter, hos de kommuner som har subsidiert behandlingen av næringsavfall, vil nødvendigvis medføre en reduksjon av det kommunale tilbudet. Det vil si at hver enkelt kommune må prioritere hvor de skal gjøre nedskjæringer, eksempelvis skole, sykehjem, barnehager etc. Eventuelt kan underskudd dekkes inn ved å øke kommunale skatter. Her står hver enkelt kommune fritt til å velge hvordan de vil dekke inn budsjettreduksjonene så lenge tiltakene er lovlig og i tråd med konkurranseregelverket.»

Særlig begrensningen av muligheten til å finansiere faste kostnader knyttet til planlagt overkapasitet for videre vekst i mengde husholdningsavfall kan gi store økonomiske utfordringer for etablerte behandlingsanlegg som Returkraft. Slike endringer i rammebetingelsene vil også gjøre det svært vanskelig og risikabelt for kommunene å etablere nye avfallsbehandlingsanlegg (f.eks. biogassanlegg og sentralsorteringsanlegg) for å følge opp kommende nasjonale strategier på avfallsområdet.

Omtale av de viktigste delene av forslaget

I det følgende drøftes særlig konsekvensene av §§ 15-3 og 15-4 som gjelder henholdsvis kalkulasjonsrente/reell finanskostnad og fordeling av faste kostnader ved planlagt overkapasitet.

Kalkulasjonsrente eller faktisk finanskostnad

Forslaget til forskriftsfesting av renteberegningsmetode fremgår av § 15-3:

Forskriftens §15-3 andre og tredje ledd:

«Avfallsgebyret fastsettes slik at det svarer til den totale kostnadsøkningen kommunen påføres ved lovpålagt håndtering av husholdningsavfall. Det skal sikres full kostnadsdekning. Kommunen skal ikke ha fortjeneste på slik avfallshåndtering. Kun kostnader og inntekter knyttet til lovpålagt håndtering av husholdningsavfall skal inngå i beregningen av avfallsgebyret.

Ved beregning av kapitalkostnad skal kalkylerente legges til grunn. Som kalkylerente benyttes 5-årig swap-rente, med et tillegg på ½ prosentpoeng.»

Miljødirektoratet har i sitt forskriftsforslag gått tilbake på tidligere aksept om bruk av faktiske finanskostnader i selvkostberegningen, jfr at dette ble ansett som nødvendig for å oppfylle forurensningslovens krav om full kostnadsdekning. Det vises til utdrag fra brev fra Klif (nå Miljødirektoratet) til Returkraft datert 25. september 2012:

---

⁴ Konsekvensvurdering av forskrift om regler for fastsettelse av avfallsgebyr.
http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/horinger/horing2013-3975_konsekvensanalyse.pdf

«I særlige situasjoner, som for eksempel den Returkraft nå har kommet opp i, kan de prinsipper som fremkommer i KRDs veileder om beregning av kalkylerente medføre at kommunens faktiske kostnader ikke blir dekket gjennom avfallsgebyret. Det vil i tilfelle føre til at fastsettelsen av avfallsgebyret ikke vil være i henhold til forurensningslovens krav om full kostnadsdekning. Når dette er tilfelle må de prinsipper som det gis anvisning på i veilederne vike, slik at avfallsgebyret fastsettes i henhold til forurensningslovens krav».

Returkraft har fra og med regnskapet for 2012 lagt dette til grunn, og har også korrigert selvkostregnskapene fra før 2012. Det fremgår ikke av høringsdokumentene at kravet om bruk av kalkulatorisk rente har sammenheng med de krav ESA har stilt, og Miljødirektoratet har ikke vært villig til å høre på sterke motforestillinger både fra KS og Avfall Norge.

Som følge av at Returkraft er et nytt og svært kostbart anlegg valgte selskapet etter anbefaling fra selskapets revisor og finansiadvivere å binde renten på ca. 2/3 av lånene (med varierende lengde og betingelser). I byggetiden ble både renter og valuta sikret, noe som begrenset risiko for økte kostnader. Styret valgte å fortsette med rentebinding for å begrense risiko også i driftsfasen, og Returkraft har pr i dag flere rentebindingsavtaler som til dels har utløp 5-10 år frem i tid.

For å vurdere konsekvensen av bestemmelsene som nå foreslås (5 års Swap-rente + 0,5 %) er det gjort noen regneøvelser med bakgrunn i eksisterende fastrenteavtaler. Disse beregningene, med dagens rentenivå (swap-renten er nå ca. 2,5 %), vil det gi Returkraft et underskudd i selvkostregnskapet på rundt 1 % eller rundt 16 mill kr/år i gjennomsnitt de neste 5 årene. Dette kan i følge høringsforslaget dekkes ved tilførsel av ny egenkapital fra eierne, evt. konkurs. Med 49,9 % eierandel vil i utgangspunktet halvparten av dette måtte dekkes av Avfall Sør, og igjen via kapitaltilførsel fra eierkommunene. Det stilles også spørsmålstegn ved om kapitaltilførsel faktisk kan sees på som konkurransevridende støtte og dermed er ulovlig.

Etter hvert som nåværende fastrenteavtaler utløper vil differansen bli mindre. Økende markedsrente vil redusere problemet, men pr i dag er situasjonen at forventningen om renteøkning ser ut til å bli skjøvet stadig lenger frem i tid. I løpet av en 10 års periode kan derfor forslaget gi behov for tilførsel av ny egenkapital i størrelsesorden opp mot 100 mill kr.

Fordeling av faste kostnader i forhold til bygget restkapasitet for videre vekst i mengde husholdningsavfall

Forskriftens §15-4 separat regnskap og kostnadsfordeling:

«Alle kostnader knyttet til lovpålagt håndtering av husholdningsavfall skal dekkes over avfallsgebyret. Dersom kommunen også håndterer næringsavfall, skal de kostnadene som er felles for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall og håndtering av næringsavfall fordeles forholdsmessig.

Dersom det for anlegg som er planlagt og bygget for behandling av husholdningsavfall kan dokumenteres at plikten til å håndtere dette avfallet medfører en økonomisk ulempe som følge av planlagt restkapasitet, kan dokumenterte merkostnader knyttet til den planlagte restkapasitet dekkes over avfallsgebyret. Et anlegg anses å være planlagt og bygget for behandling av husholdningsavfall når minst halvparten av kapasiteten benyttes til

husholdningsavfall, og denne andelen er gradvis økende. Planlagt restkapasitet regnes som kapasitet som skal benyttes til fremtidig husholdningsavfall.»

Pr i dag har bl. a. Returkraft lagt til grunn at næringsavfall kan prises i forhold til gjeldende markedspris. Markedsprisen bestemmes av spotpriser i det svenske markedet og det er en rekke aktører som trader norsk avfall til eksport. Spotprisene ved levering til svenske forbrenningsanlegg er til dels betydelig lavere enn fullfordelt selvkost (gjennomsnittskostnad) for disse anleggene. Dette gjelder både for kommunalt og private anlegg i Sverige. Dersom det som følge av nytt norsk selvkostregelverk ikke lenger aksepteres at Returkraft dekker differansen mellom fullfordelt selvkost og pris i næringsavfallsmarkedet over gebyrene for husholdningsavfall, vil dette utløse en svært alvorlig situasjon for selskapet

Problemet her består i betydelig grad av at forslaget til unntaksbestemmelse for planlagt restkapasitet i 2. ledd er svært upresist formulert. Bortsett fra et minstekrav på 50 % og krav om gradvis økende mengde husholdningsavfall, er det stor usikkerhet knyttet til hvordan den foreslåtte bestemmelsen kan komme til å bli praktisert.

En mener å ha gode argumenter for at en stor del av merkostnadene til slik reservekapasitet (renter og avskrivninger) for Returkraft må kunne dekkes over gebyrene når markedsprisen for næringsavfall er lavere enn fullfordelt selvkost. Kommunen er av den oppfatning at forskriftsforslaget er betydelig strengere enn de krav som er fremmet av ESA, og at dagens praksis med bruk av markedspris i den aktuelle situasjon er i samsvar med gjeldende rett innen EU/EØS.

For Returkraft er markedsprisen for næringsavfall i dag 300-400 kr/tonn lavere enn fullfordelt selvkost for alt avfall som mottas. Samtidig gir behandlingen av næringsavfall et betydelig dekningsbidrag (ut over å kun dekke de variable kostnadene) for Returkraft, og sikrer energiinntektene og gjør det bedriftsøkonomisk lønnsomt å utnytte kapasiteten med næringsavfall.

Anlegget kan teknisk sett ikke drives med bare 50-60 % kapasitetsutnyttelse uten å stanse driften helt i deler av året. Stans eller kjøring med vesentlig redusert kapasitet vil også skape problemer i forhold til selskapets forpliktelser om fjernvarmeleveranser til AE Varme, og Returkraft risikerer da å måtte dekke AE Varmes merkostnader til kjøp av alternativ energi (strøm, olje).

Dersom det som følge av nytt regelverk ikke lenger aksepteres at Returkraft dekker differansen mellom fullfordelt selvkost og pris i næringsavfallsmarkedet over gebyrene for husholdningsavfall, vil dette medføre at underskudd må dekkes av eierne. Et alternativ med konkurs anses utelukket sett i forhold til kommunale lånegarantier. For å dekke et slikt underskudd, vil eierne med dagens markedspris for næringsavfall, rentebetingelser og andel næringsavfall levert til forbrenningsanlegget, hvert år måtte tilføre Returkraft i størrelsesorden opp mot 20-25 mill kr/år i ny egenkapital. Dette kommer i tillegg til dekning av finanskostnader ut over kalkulatorisk rente som foran er anslått til 16 mill kr/år de neste 5 årene. På den annen side vil renovasjonsgebyrene bli redusert tilsvarende, noe som for Avfall Sør Husholdning vil innebære en reduksjon av standard renovasjonsgebyr med 500-600 kr/år og som vil komme innbyggerne til gode.

Alternativt må Returkrafts eierselskaper gjøre vesentlige endringer i etablerte sorterings- og gjenvinningsordninger, øke mengde husholdningsavfall til forbrenning og stanse mottak av

næringsavfall med lavere pris enn fullfordelt selvkost. Anlegget vil da i all hovedsak behandle husholdningsavfall fra eierselskapene, med redusert kapasitetsutnyttelse og reduserte inntekter fra salg av fjernvarme og elektrisitet. Deler av behovet på fjernvarmesiden må dekkes av andre energikilder som olje og elektrisitet. Konsekvensen av dette vil også bli økte avfallsgebyrer for husholdningene og sterkt redusert materialgjenvinning.

Mulige tiltak/tilpasninger dersom forslaget til forskriftsendring vedtas

Eierselskapene har allerede iverksatt tiltak som gjør at treavfall fra gjenvinningsstasjonene blir omdisponert fra dagens ordninger og leveres til Returkraft. Dette erstatter da næringsavfall med en høyere pris enn det som betales for treavfallet, men vil bidra til å øke andelen husholdningsavfall og å sikre avfallsleveranse i vinterhalvåret når energisalg er størst og avfallsmengdene lavest.

En annen tilpasning kan være å redusere kapasitetsutnyttelsen på Returkraft, særlig i sommerhalvåret. Dette kan gjøres ved å kjøre noe mindre avfall pr time og/eller ved å redusere antall driftstimer f. eks. ned til 8000 timer som er minstekrav i avtalen med Agder Energi Varme. Konsekvensen vil bli lavere inntekter fra mottak av næringsavfall og reduserte inntekter fra salg av strøm. Inntektsbortfallet må kompenseres med økt pris for husholdningsavfallet og derav følgende økt renovasjonsgebyr.

Dersom det som et regneeksempel antas at en reduksjon i mengde mottatt næringsavfall på 20 000 tonn vil redusere inntekten fra mottaksavgift og energisalg med 15 mill kr/år må mottaksavgiften for husholdningsavfall økes med anslagsvis 400 kr/tonn og standard renovasjonsgebyr øker med rundt 200 kr/år.

Dersom forskriften fører til at alt – eller en stor del av næringsavfallet – ikke lenger kan tas imot av Returkraft fordi det gir underskudd som må dekkes av kommunene, må det vurderes om ikke-lovpålagte gjenvinningsordninger for matavfall, papp, papir og/eller plastemballasje kan begrenses eller avvikles. Dette vil bli oppfattet som svært uheldig og vil heller ikke være i samsvar med rådende strategier på avfallsområdet. Men ved å erstatte næringsavfallet med slike fraksjoner fra husholdningene vil man kunne unngå at underskudd (helt eller delvis) fra behandling av næringsavfall – det vil si forskjellen mellom fullfordelt selvkost og markedspris – må dekkes over kommunebudsjettene.

Endring eller avvikling av andre gjenvinningsordninger vil på sikt kunne medføre lavere innsamlingskostnader, men kan ha visse negative effekter i forhold til klima og ressursbruk. I utgangspunktet er forskjellene mellom energiutnyttelse og annen gjenvinning av disse avfallstypene relativt liten, og en ser ikke dette som noe absolutt hinder for energigjenvinning i stedet for materialgjenvinning. Spesielt gjelder dette hvis alternativet er at Avfall Sør og dets eierkommunene årlig må tilføre i størrelsesorden 20-25 mill kr i ny egenkapital til Returkraft, samt mulig rentedifferanse på ca. 16 mill kr årlig de neste 5 år.

Anbefaling

Kalkulatorisk rente eller reell finanskostnad

Forslaget til bestemmelser om selvkost i avfallsforskriften slik det foreligger i dag kan gi et akkumulert underskudd for Returkraft på rundt 100 mill kr bare som følge av pålegget om bruk av kalkulatorisk rente. Dersom dette kravet opprettholdes bør det arbeides for en dispensasjonsordning for de anlegg som har valgt markedsbasert rente med langsiktig

rentebinding. Dette kan gjøres ved at 3. ledd i § 15 -3 strykes og at retningslinjer for renteberegningen gis i veilederen.

Kristiansand kommune anbefaler at:

- Reelle finanskostnader må fortsatt kunne benyttes for beregning av renovasjonsgebyr
- Kalkulatoriske renter kan benyttes av de kommuner og selskaper som finner det mest hensiktsmessig i forhold til egne finansieringsløsninger
- Kalkulatoriske renter benyttes til å beregne avkastning på den egenkapital kommunene har stilt til disposisjon for tjenesteområdet

Fordeling av faste kostnader ved planlagt kapasitet for økt mengde husholdningsavfall

Bestemmelsen om fordeling av faste kostnader når et behandlingsanlegg er bygget med restkapasitet for vekst i mengde husholdningsavfall må gjøres vesentlig klarere enn den er nå. Dette kan gjøres ved omtale i veilederen, og det må tas utgangspunkt både i historisk sammenheng for de investeringer som er gjort, og i realitetene som gjelder i bransjen i dag. Det er påfallende at Miljødirektoratet sender ut på høring et forslag som er så upresist formulert på vesentlige punkter. Det er også påfallende at den tilhørende konsekvensanalysen oppfattes som svært snever og mangelfull.

Kristiansand kommune anbefaler at:

- Dersom en investering er gjort for lovpålagt tjeneste så kan restkapasitet selges i markedet til markedspris

Konsekvenser for avfallsreduksjon og materialgjenvinning

Dersom det ikke åpnes for at anlegg som Returkraft kan dekke en betydelig del av de faste kostnadene knyttet til planlagt restkapasitet over husholdningsgebyret vil eierselskapene og de bakenforliggende kommunene stå overfor valget mellom å dekke underskudd på anslagsvis 25 mill kr/år over kommunale budsjetter eller avvike andre gjenvinningsordninger for å øke mengden husholdningsavfall til anlegget.

Dette vil sannsynligvis tvinge eiere av anlegg som Returkraft til å iverksette tiltak for å øke mengden husholdningsavfall til forbrenning i en tid med økende fokus på reduksjon av avfallsmengder og økt materialgjenvinning

Konsekvenser for videre utbygging av avfallsinfrastruktur

Dersom det ikke innarbeides endringer/avklaringer i forskriftsforslaget eller veilederen vil det dessuten bli svært vanskelig for kommunene og de interkommunale selskapene å bidra i videre bygging og drift av nye anlegg f. eks. for biogassproduksjon eller sentralsortering. Paradoksalt nok er at det neppe heller forsvarlig for private aktører å bygge slike anlegg, noe som vil resultere i økt eksport og/eller at den videre utviklingen myndighetene ønsker på avfallsområdet ikke finner sted.

Avslutningsvis gjengis konklusjonen i et svar fra Klif (nå Miljødirektoratet) 21.februar 2012 på spørsmål fra Kommunerevisjonen i Kristiansandsregionen:

Vi ser det som naturlig å legge planlagte andeler avfall (husholdningsavfall/næringsavfall) til grunn og vi anser derfor at anleggets hovedanliggende er å forbrenne husholdningsavfall. Fremskrivninger av avfallsmengdene sannsynliggjør også dette. Vi ser at Returkraft pr. dags dato har en lavere andel husholdningsavfall enn planlagt. Vi synes likevel det er både rimelig

og ønskelig at kommunene når de investerer i et nytt forbrenningsanlegg tar høyde for at det i tiden fremover skjer en stadig økning i mengder generert husholdningsavfall.

I mellomtiden er det ønskelig at restkapasiteten nyttiggjøres til forbrenning av næringsavfall, hvor behovet for alternative disponeringsløsninger har blitt betydelig større som følge av deponiforbudet for biologisk nedbrytbart avfall. Den alternative disponeringen er i praksis eksport til forbrenning i Sverige. Det er en miljømessig god løsning, men vi ser det likevel som ønskelig om Norge på lengre sikt ikke er for avhengig av behandlingsskapasitet i utlandet for eget avfall.

På bakgrunn av ovennevnte forhold anbefaler Rådmannen at høringsuttalelse sendes inn med følgende hovedpunkter:

- a. Reelle finanskostnader må fortsatt kunne benyttes for beregning av renovasjonsgebyr
- b. Kalkulatoriske renter kan benyttes av de kommuner og selskaper som finner det mest hensiktsmessig i forhold til egne finansieringsløsninger
- c. Kalkulatoriske renter benyttes til å beregne avkastning på den egenkapital kommunene har stilt til disposisjon for tjenesteområdet
- d. Dersom en investering er gjort for lovpålagt tjeneste så kan restkapasitet selges i markedet til markedspris

Sak 37/14: Kommunedelplan for sykkelekspressvei. Oppstart av planarbeid og høring av planprogram.

Vedlegg

Vedtak BYUTVI, 27032014, Sak 67/14, Kommunedelplan for sykkelekspressvei. Oppstart av planarbeid og høring av planprogram.

1. Forslag Planprogram_ Sykkelekspressveg Kristiansand kommune - rev 11-03-14.docx
1. Forslag Planprogram_ Sykkelekspressveg Kristiansand kommune - rev 11-03-14.docx
2. Oversiktskart_plangrense_hatch_tynn.pdf
3. Silingsrapport vedlegg til planprogram, revidert.pdf
4. B201 Traséer Dyrepark - Timenes.pdf
5. B202 Traséer Timenes - Hånes.pdf
6. B203 Traséer Hånes - Vollebakken.pdf
7. B204 Traséer Vollebakken - Kvadraturen.pdf
8. B205Traséer Xtrata - Andøykryss.pdf
9. Oversiktskart.pdf

Dato 27. februar 2014
Saksnr.: 201401119-3
Saksbehandler Anne Sæther Lislevand

Saksgang
Byutviklingsstyret
Formannskapet

Møtedato
27.03.2014
02.04.2014

Kommunedelplan for sykkelekspressvei. Oppstart av planarbeid og høring av planprogram.

Sammendrag

Nasjonal transportplan 2014-2023 slår fast at trafikkveksten i byer og tettsteder skal håndteres ved at det legges til rette for at flere kan benytte sykkel- og kollektivtransport i stedet for bil. Sykkelhandlingsplan for Kristiansandsregionen har en overordnet målsetning om å bli beste sykkelregion i Norge.

Hovedruten for sykkel er vedtatt i kommuneplanen 2011-2020. Det er et mål med mest mulig hinderfri ferdsel for sykkel på Metroens grunnlinje. Traseen for sykkelekspressveien tar utgangspunkt i denne.

Formannskapet vedtok i saksnr: 108/13, 13.11.2013 at planlegging av sykkelekspressvei i Kristiansand skulle videreføres gjennom en kommunedelplan.

Statens vegvesen, i samarbeid med ATP-samarbeidet, Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune, har nå satt i gang et arbeid med kommunedelplan for sykkelekspressvei og legger med dette frem et forslag til planprogram for arbeidet før oppstart av arbeidet kunngjøres.

Et arbeid med en mulighetsstudie for sykkelekspressvei ble slutført i juni 2013. Denne skal være et grunnlag for videre arbeid med kommunedelplan og reguleringsplaner for sykkelekspressvei. Det er gjennomført en prosess der enkelte trasealternativer er silt ut. Bakgrunnen for silingen er beskrevet i vedlagte silingsrapport og kommentert i saksfremlegget.

Vedlagte kart med traseer fra mulighetsstudiet er kun ment som skissemessig markering av mulig trasè. Planområdet gir rom for justeringer som er nødvendig f.eks. for å sikre gjennomføring.

Planområdet tar med seg hele strekningen fra Dyreparken til Andøykrysset. Det settes i gang et arbeid med to reguleringsplaner for deler av strekningen; Vollevann – Bjørndalen og Oddemarka – Tordenskjoldsgate. Disse prosessene skal gå parallelt med kommunedelplanen. Det er lagt opp til offentlig ettersyn i februar-april 2015, og endelig vedtak av kommunedelplanen høsten 2015.

Forslag til vedtak

Formannskapet gir sin tilslutning til forslag til planprogram for kommunedelplan for sykkelekspressvei i Kristiansand og anmoder om at Statens vegvesen sender planprogrammet på høring og melder oppstart av planarbeidet i samsvar med plan- og bygningslovens § 11-13.

Tor Sommerseth
Rådmann

Ragnar Evensen
Teknisk direktør

Vedlegg:

1. Forslag til planprogram for sykkelekspressvei i Kristiansand, revidert 11.03.2014.
2. Planavgrensning
3. Silingsrapport
4. Skissekart mulighetsstuide: B201 – Dyreparken – Timenes
5. Skissekart mulighetsstuide: B202 – Timenes – Hånes
6. Skissekart mulighetsstuide: B203 – Hånes – Vollebakken
7. Skissekart mulighetsstuide: B204 – Vollebakken – Kvadraturen
8. Skissekart mulighetsstuide: B205 – Xtrata – Andøykrysset
9. Oversiktskart – Strekninger som er ferdig utbygd, planlagt, under planlegging eller må planlegges.

Bakgrunn for saken :

Nasjonal transportplan 2014-2023 slår fast at trafikkveksten i byer og tettsteder skal håndteres ved at det legges til rette for at flere kan benytte sykkel- og kollektivtransport i stedet for bil. Altså en økning av den andelen av befolkningen som er gående, syklende eller benytter seg av kollektivtilbudet. ATP-utvalgets vedtatte sykkelstrategi og sykkelhandlingsplan for Kristiansandsregionen har en overordnet målsetning om å bli beste sykkelregion i Norge, og ønsker å oppnå dobling av sykkeltrafikken i Kristiansand innen 2020.

Hovedruten for sykkel er vedtatt i kommuneplanen 2011-2020 som sykkelstamveg fra Sørlandsparken til Kjoskrysset. Det er et mål med mest mulig hinderfri ferdsel for sykkel på Metroens grunnlinje. Traseen for sykkelekspressveien tar utgangspunkt i denne. Et arbeid med en mulighetsstudie for sykkelekspressvei ble slutført i juni 2013. Denne skal være et grunnlag for videre arbeid med kommunedelplan og reguleringsplaner for sykkelekspressvei. *«Det er et mål at flere bytter ut bilen med sykkel, både på arbeidsreiser og turer i fritiden. Derfor skal vi oppgradere dagens sykkelhovedvei, slik at den rommer enda flere sykklister» (hentet fra mulighetsstudiet).*

En sak vedrørende planlegging av sykkelekspressvei ble fremmet for formannskapet 13.11.2013, saksnr: 108/13, der det ble gjort følgende vedtak:

Formannskapet er enig i at planlegging av sykkelekspressvei i Kristiansand videreføres gjennom en kommunedelplan. Reguleringsplaner for utvalgte strekningen utarbeides parallelt i henhold til prioritert rekkefølge.

Statens vegvesen, i samarbeid med ATP-samarbeidet, Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune, har nå satt i gang et arbeid med kommunedelplan for sykkelekspressvei og legger med dette frem et forslag til planprogram for arbeidet før oppstart av arbeidet kunngjøres.

Mulighetsstudiet:

Statens vegvesen har i samarbeid med ATP-sekretariatet utarbeidet en mulighetsstudie for sykkelekspressvei i Kristiansand. Hovedmålsettingen med mulighetsstudiet var å få en oversikt over mulighetene og kostnadene ved å etablere en sykkelekspressvei fra Dyreparken i øst til Andøykrysset på Vågsbygdveien i vest, en strekningen på ca. 2 mil. Sykkelekspressveien følger i hovedsak E18 og eksisterende gang- og sykkelveier. Mulighetsstudiet har for enkelte strekninger vurdert flere alternative traseer. Før igangsetting av kommunedelplanarbeidet er det gjennomført en silingsprosess der noen traseer er silt ut og ikke blir med i det videre arbeidet.

Siling:

Det er utarbeidet en silingsrapport. Silingen har tatt utgangspunkt i de vegtekniske kriteriene for å oppfylle kravene til sykkelekspressvei.

- Antall kryss og avkjørsler
- Lengde på strekningen
- Stigningsforhold
- Kurvatur

Alle disse kriteriene sikrer god fremkommelighet på sykkelekspressveien, noe som er nødvendig for å oppnå effektmålet for sykkelekspressveien som er:

Sykkelekspressveien skal bli en sykkelvei hvor man kan sykle direkte og trafikksikkert på hele strekningen, så flere bytter ut bilen fordi dette lønner seg både med henblikk på tid, trivsel og helse.

Traseer med svært negativ konsekvens (rød) er silt ut.

I silingsprosessen er det gjort en grov utsjekk av miljø- og samfunnstema for å sikre at traseene som det er valgt å jobbe videre med er gjennomførbare. Miljø- og samfunnstema vil bli grundigere utredet i konsekvensutredningen for kommunedelplanen.

Nærmere om silingen:

Håneskrysset – Vollevannet:

- Den oransje traseen mellom Hånesbukta og Nottangen bru krever så store terrenginngrep av det foreslås å ta den ut av det videre arbeidet, selv om den ikke har svært negativ konsekvens i forhold til kriteriene for sykkelekspressvei.
- Traseen over Varoddbrua følger regulert løsning. Det er ikke vurdert å endre på denne.
- I forbindelse med mulighetsstudiet kom det innspill om å vurdere en trasè langs den nye Havneveien rundt Ringknuten og gjennom Lund. Denne traseen ble vurdert å bli en altfor stor omvei i forhold til målpunktene og vil også omfatte en rekke kryssinger av veier osv.

Vollevannet – Østerveien:

- Her blir det igangsatt en prosess med reguleringsplan som vil avklare aktuelle traseer.

Østerveien – Kvadraturen:

- Her blir det også igangsatt en prosess med reguleringsplan som vil avklare endelig trasè.
- Rosa trasè går via Gimleveien, i ny bro over Otra, og ned langs elva til Tordenskjoldsgate. Den får en svært negativ konsekvens fordi den medfører mange kryssinger av avkjørsler/veier o.l. Den er også lang og medfører en omvei i forhold til målpunktet. Den rosa traseen er derfor silt ut og blir ikke med videre i arbeidet med kommunedelplanen.
- Oransje trasè går via Kjøita, over den regulerte, men ikke bygde, Kristian Quart-broa, og inn i Kvadraturen ved Rådhusgata. Denne traseen blir en lang omvei, og treffer midt i Kvadraturen. Det vil være en utfordring å føre sykkelekspressveien gjennom Kvadraturen. Den beste traseen for sykkelekspressveien gjennom Kvadraturen må derfor bli Tordenskjoldsgate. Den oransje traseen er derfor silt ut og blir ikke med videre i arbeidet med kommunedelplanen.

Lumber – Auglandsbukta:

- Den oransje traseen går via Kirsten Flagstadsvei. Den oppfyller ikke kriteriene til sykkelekspressvei da den er en god del lenger enn turkis trasè, og i tillegg medfører ca. 18 kryssinger av veier og avkjørsler. Den oransje traseen er derfor silt ut og blir ikke med i det videre arbeidet med kommunedelplanen.

Planprogrammet:

Det er krav til planprogram ved oppstart av arbeid med kommunedelplaner, jfr. PBL §§ 11-13 og 4-1. Virkninger for miljø og samfunn av foreslått arealbruk skal beskrives (konsekvensutredning) jfr. PBL § 4-2. Kommunedelplanen vil bestå av et arealplankart for sykkelekspressveien med en planbeskrivelse med konsekvensutredning.

Planområdet tar med seg hele strekningen fra Dyreparken til Andøykrysset. Det settes i gang et arbeid med to reguleringsplaner for deler av strekningen; Vollevann – Bjørndalen og Oddemarka – Tordenskjoldsgate. Disse prosessene skal gå parallelt med kommunedelplanen.

Vedlagte kart med traseer fra mulighetsstudiet er kun ment som skissemessig markering av mulig trasè. Planområdet gir rom for justeringer som er nødvendig f.eks. for å sikre gjennomføring.

Planprosessen skal følge vanlige prosessregler etter plan- og bygningsloven. Planprogrammet legges ut til høring samtidig med varsel om oppstart av arbeidet. Det er lagt opp til offentlig ettersyn i februar-april 2015, og endelig vedtak av kommunedelplanen høsten 2015.

Organisering:

Statens vegvesen er prosjektleder for arbeidet. Det er etablert et samarbeidsråd med deltakere fra Statens vegvesens prosjektgruppe, Kristiansand kommune, ATP og Vest-Agder fylkeskommune. Det er et tett samarbeid mellom Statens vegvesen som prosjekteier, og kommunen som planmyndighet. Det er også etablert et tett samarbeid med prosjektledelse og saksbehandlere for de to reguleringsplanene som skal gå parallelt.

Medvirkning:

Det vil bli lagt vekt på medvirkning og dialog med berørte organisasjoner, grunneiere og andre aktører med interesse for arbeidet. Det vil bli holdt åpne møter med informasjon og mottak av innspill, og det vil bli etablert en internettside for arbeidet.

Konklusjon:

Igangsetting av arbeidet med kommunedelplan for sykkелеkspressvei i Kristiansand og forslag til planprogram er en oppfølging av tidligere vedtak for å kunne oppfylle kommunens målsetninger i forhold til økt sykkelbruk. Det anbefales at Formannskapet gir sin tilslutning til planprogrammet og anmoder vegvesenet om å melde oppstart av arbeidet med kommunedelplan for sykkелеkspressvei.